

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лісового господарства та екології
Кафедра лісового та садово-паркового господарства

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЛОСЬ ДЕНИС ВАДИМОВИЧ

УДК 630*5

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ВИРОБНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

ДП «МАЛИНСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК»

205 «Лісове господарство»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних наукових досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

_____ Д.В. Лось

Керівник роботи:

Іванюк Т.М.,

к. с.-г. н., доцент

Житомир – 2025

Висновок кафедри лісового та садово-паркового господарства

за результатами попереднього захисту:

Протокол засідання кафедри лісового та садово-паркового господарства

№ ____ від « ____ » _____ 2025 р.

Завідувач кафедри лісового та садово-паркового господарства

к.с.-г.н., доцент _____ Юрій СІРУК

« ____ » _____ 2025 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Лось Денис Вадимович захистив кваліфікаційну роботу
з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ Дубницька І.Ю.

АНОТАЦІЯ

Лось Д.В. Виробнича діяльність ДП «Малинський лісгосп АПК». – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 205 – Лісове господарство. – Поліський національний університет, Житомир, 2025.

У роботі проведено аналіз основних напрямків виробничої діяльності за обсягами виконаних робіт та витратами на їх проведення. Встановлено, що основним видом діяльності лісгоспу є ведення лісового господарства на землях комунальної власності. У 2023 році фактичні витрати на всі види робіт становили 110615,6 тис. грн і перевищили планові у 2 рази. Частка витрат на заходи по лісовому і мисливському господарству становить 47% від загальних за рік, а на спеціальне використання лісових ресурсів та інші заходи – 53%.

Аналіз витрат на проведення лісгосподарських заходів у 2023 році свідчить про їхню тенденцію до зростання, що зумовлено підвищенням обсягів і рівня інтенсивності вибіркового санітарних рубок. Лісгосп щорічно в повному обсязі виконує планові завдання щодо створення нових насаджень. Фактичні витрати на заготівлю опосередкованого одного м³ деревини зросли на 15% від запланованого, трелювання деревини – на 10%, перевезення деревини від усіх видів рубок на нижній склад збільшилось на 50%. Лісгосп повністю забезпечений необхідними основними засобами, кваліфікованими кадрами та ресурсами для ефективного ведення лісового господарства.

Ключові слова: планові витрати, фактичні витрати, рубки догляду, санітарні рубки, лісовідновлення, спеціальне використання лісових ресурсів, обсяги, вартість

ANNOTATION

Los D.V. Production activities of the SE «Malyn Forestry of the AIC». - Qualification work as a manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 205 - forestry. – Polissia National University, Zhytomyr, 2025.

The paper analyzes the main areas of production activity by the volume of work performed and the costs of their implementation. It was established that the main type of activity of the forestry enterprise is forestry on communally owned lands. In 2023, actual costs for all types of work amounted to 110,615.6 thousand UAH and exceeded the planned by 2 times. The share of costs for forest and hunting activities is 47% of the total for the year, and for special use of forest resources and other activities - 53%. Analysis of the costs of forestry activities in 2023 indicates their tendency to increase, which is due to an increase in the volume and intensity of selective sanitary felling. The forest farm annually fully fulfills the planned tasks for the creation of new stands. The actual costs for the procurement of one m³ of indirect wood increased by 15% from the planned, wood skidding - by 10%, transportation of wood from all types of felling to the lower warehouse increased by 50%. The forest farm is fully provided with the necessary fixed assets, qualified personnel and resources for effective forestry management.

Key words: planned costs, actual costs, thinning cuts, sanitary cuts, forest regeneration, special use of forest resources, volumes, cost

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ.1 ДІЯЛЬНІСТЬ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	9
лісове господарство України – як складова національної економіки	9
продукція лісогосподарського виробництва	10
Розділ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНИХ УМОВ ТА СТАНУ ЛІСОВОГО ФОНДУ ПІДПРИЄМСТВА	14
2.1. Коротка характеристика природних умов	14
2.2. Характеристика лісового фонду	15
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ	19
3.1. Аналіз діяльності ДП «Малинський лісгосп АПК» по лісовому господарству	19
3.2. Аналіз витрат на спеціальне використання лісових ресурсів та пов’язані з цим заходи	26
Висновки	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31

ВСТУП

Актуальність теми. Основним завданням лісового підприємства є задоволення потреб національної економіки та населення у лісоматеріалах і виробках із деревини, а також забезпечення природоохоронних, ґрунтозахисних, рекреаційних та інших важливих функцій лісу. В сучасних умовах особлива увага приділяється вдосконаленню організації лісового господарювання, що виступає одним із ключових аспектів управлінської діяльності. Центральне місце в цьому займає питання збереження та відтворення лісів. Створення ефективних умов для охорони лісів і пошук нових шляхів їх збереження є необхідним елементом при реалізації господарської діяльності. Покращення ведення лісового господарства має не лише економічний, але й важливий екологічний вплив, оскільки ліси є невід'ємною складовою навколишнього середовища, сприяючи його стабільності. У цьому контексті важливо вміти цілісно підходити до використання лісових ресурсів, враховуючи економічні чинники, екологічні принципи та їхнє господарське значення.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства, використовуючи інтеграцію лісівничих, технологічних та економічних знань для забезпечення ефективного планування та організації лісогосподарського виробництва в ДП «Малинський лісгосп АПК».

Для реалізації поставленої мети передбачається виконання наступних **завдань:**

аналіз сучасного стану організації та управління виробничим процесом у сфері лісового господарства в Україні та за кордоном в сучасних умовах ринкової економіки.

ослідження й обґрунтування економічних показників діяльності ДП

Аналіз сучасного стану організації виробничих процесів у сфері лісового

господарства в умовах ринкової економіки;

Вивчення документації та оцінка ключових параметрів виробничої діяльності.

Об'єктом досліджень є процеси виробничої діяльності та економічні показники ДП «Малинський лісгосп АПК».

Предмет дослідження обсяги виконаних робіт та витрат на їх проведення згідно виробничо-фінансового плану підприємства

Методи дослідження. У рамках кваліфікаційної роботи були застосовані наступні методи дослідження: теоретичний аналіз, порівняльно-економічний підхід, системно-структурний метод, а також методи аналізу та синтезу.

Перелік публікацій автора за темою дослідження: 1. Лось Д.В., Лось В.О. Заготівля деревини в порядку рубок головного користування. Мисливське господарство: Традиції. Досвід. Нові горизонти: матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції (м. Житомир, 19 вересня 2025 р.). Житомир, 2025. с. 94.

2. Лось Д.В. Аналіз виходу ділової деревини від рубок головного користування. Ліс, наука, молодь: матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. (26 листопада 2025 р.). Житомир: Поліський національний університет, 2025. С.138.

3. Лось Д.В., Лось В.О., Кур'ята А.В. Аналіз виходу ліквідної деревини на лісозаготівлях в ДП «Малинський лісгосп АПК». Лісові екосистеми: сучасні проблеми і перспективи досліджень-2025 : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Житомир, 31 травня 2025 р.). Житомир: Поліський національний університет, 2025. с. 61.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані в процесі проведених досліджень дані результатів виробничої діяльності можуть мати пізнавальне та практичне значення для планування діяльності щодо виробничих процесів в лісгоспі.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота викладена українською мовою на 35 сторінках друкованого тексту, з яких 30 сторінок –

основний текст. Складається із вступу, 3-х розділів, висновків, списку літературних джерел який містить 40 найменувань. Текст ілюстрований 5 таблицями і 8 рисунками.

РОЗДІЛ 1. ДІЯЛЬНІСТЬ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

1.1. Лісове господарство України – як складова національної економіки

Лісове господарство відіграє важливу роль в економіці лісового комплексу. Його основним завданням є вирощування продуктивних стиглих насаджень, а також захист і охорона лісів. Кінцевим результатом цієї діяльності є зрілий ліс та сукупність матеріальних ресурсів, отриманих як народним господарством, так і населенням у процесі вирощування лісу. До складу лісового комплексу України варто включити також мисливське господарство, яке займається відтворенням і охороною цінної мисливської фауни. Між мисливським та лісовим господарством простежується тісний взаємозв'язок [1].

Відтворення, охорона та захист лісів є ключовими складовими для підвищення продуктивності лісових ресурсів, зміцнення їх екологічних та захисних функцій, а також для забезпечення потреб економіки країни. Завдання з охорони і захисту лісів закріплені за органами виконавчої влади, що відповідають за управління у сфері лісового господарства, органами місцевого самоврядування, а також власниками лісів і постійними користувачами лісових ресурсів [2-6].

Охорона, відновлення та захист лісів включають комплекс заходів, спрямованих на їхнє відтворення, запобігання пожежам, незаконним вирубкам, ослабленню, пошкодженням та іншому негативному впливу. Також ці заходи охоплюють захист лісів від шкідників і хвороб. Реалізація положень щодо охорони та захисту лісів, ведення лісового господарства базується на положеннях Лісового кодексу України [7], Закону «Про охорону навколишнього природного середовища» [8], а також інших нормативно-правових актах [9-13].

Процес лісовирощування відбувається переважно під впливом природних чинників, таких як родючість ґрунтів, кліматичні умови тощо. Їхній вплив на процес лісовирощування значно вагоміший, ніж у сфері сільського господарства, що обумовлює необхідність їхнього детального та комплексного вивчення. На початкових етапах виробничого циклу помилки можуть призводити до тривалих негативних економічних і екологічних наслідків. З огляду на це, виявлення та усунення таких помилок мають бути пріоритетним завданням у перші роки створення лісових насаджень [14].

Слід підкреслити, що науково обґрунтовані концептуальні засади трансформації лісового комплексу та напрями підвищення ефективності його діяльності мають включати основні цілі структурної політики держави, етапи та пріоритети реформування лісових галузей, беручи до уваги достатність джерел фінансування як із боку держави, так і від окремих суб'єктів господарювання [15,16].

1.2. Продукція лісогосподарського виробництва

Лісогосподарські підприємства характеризуються унікальною специфікою своєї діяльності. У процесі дослідження проблем економічного аналізу функціонування таких підприємств науковці переважно зосереджуються на показниках, пов'язаних із кількісним аналізом.

Різноманітність продуктів лісового господарства та його численні ресурси здатні задовольняти різноманітні потреби суспільства, що свідчить про багатогранний вплив цієї галузі на різні сфери економіки. Найтісніші взаємозв'язки лісове господарство має із сільським господарством та сектором лісопереробної промисловості [17].

Процес управління виробничими аспектами лісового господарства є невід'ємною складовою діяльності, пов'язаної з використанням та відновленням лісових ресурсів. Економічний добробут підприємств у цій галузі безпосередньо залежить від обсягів заготівлі та реалізації продукції, а

також опосередковано – від заходів з відновлення та догляду за лісовими ресурсами. Водночас така залежність часто вступає в суперечність з принципами екологічно збалансованого та економічно стійкого розвитку лісового сектору [2, 18].

Поняття «продукція лісогосподарського виробництва» викликає численні дискусії у наукових колах. Відповідно до однієї з точок зору, продукцією лісового господарства як галузі матеріального виробництва можна вважати стиглу деревину [19,20].

Група науковців вказувала на домінантну роль стовбурної деревини, при цьому наголошуючи на необхідності врахування таких елементів, як чагарникова і трав'яно-мохова рослинність, а також крони та кореневі системи дерев [21, 22].

Іншої позиції дотримуються вчені, які визначають готовою продукцією деревні ресурси, тобто стиглі деревостани, що зростають на лісових землях відповідно до їх основного функціонального призначення. У свою чергу, лісоматеріали та лісову сировину вони розглядають як результат процесу вирубування лісу[23].

У наукових колах існують й інші погляди. Деревина, що знаходиться на корені, не відповідає критеріям готовності до реалізації. Відповідно, вона не може вважатися готовою продукцією на етапі вирощування лісу. Що стосується лісогосподарської діяльності у вигляді лісокористування, її також не можна розглядати як готову продукцію [24].

Все більше дослідників зараховують до лісової продукції не лише деревину, а й інші види продукції. І. В. Замула та О. В. Шавурська зазначають, що в сучасних умовах господарювання лісові господарства можуть отримувати прибутки через використання лісових ресурсів, як у вигляді деревної та недеревної продукції, так і завдяки додатковим активам, таким як продаж саджанців і сіянців [24].

Є обґрунтовані напрацювання, які охоплюють споживчі вартості, такі як лісові ягоди, лікарська сировина, гриби, полювання, що використовуються у

вигляді побічних лісових користувань. Ця продукція належить до категорії недеревної та може бути включена до складу готової продукції за умови її промислової заготівлі [25].

Поряд із матеріальними результатами, деякі дослідники пропонують враховувати також нематеріальні результати лісогосподарської діяльності у формі послуг. І. М. Синякевич розділяє поняття "готова продукція" та "послуги". Готовою продукцією він пропонує вважати матеріалізований результат виробничо-господарської діяльності, який відповідає державним стандартам, стандартам підприємств та технічним умовам, і який знаходиться на складах готової продукції або в пунктах споживання. Послуги, у свою чергу, визначаються як корисний результат діяльності підприємства, наприклад, транспортування деревини чи капітальне будівництво. Крім того, Синякевич пропонує окремо виділяти продукцію лісозаготівельного виробництва (таку, як сортименти та товарні хлисти, що доставлені до кінцевих пунктів реалізації) та лісогосподарського виробництва (готовий зрілий ліс та сукупність матеріальних благ, які отримують економіка й суспільство внаслідок його вирощування) [5, 26].

Деякі дослідники вважають, що сумарний річний приріст деревини можна розглядати як одну з основних форм продукції лісогосподарського виробництва. При цьому річною продукцією в даній сфері виступають лісові насадження, які досягають віку зімкнення крон і функціонують як базові фонди підприємства. Головним результатом виробничого процесу, пов'язаного з деревиною, є річний поточний приріст деревини в межах всієї господарської одиниці. Окрім цього, важливу роль відіграє урожай побічних ресурсів, таких як плоди, ягоди, гриби, лікарські рослини, а також річний приріст дичини. Ці ресурси можуть у натуральному вигляді щорічно використовуватися для споживання. Таким чином, річна продукція лісогосподарського виробництва включає саме поточний приріст ресурсів у межах господарської одиниці [27].

Інші вважають недоречним визнавати приріст деревини готовою продукцією лісового господарства, оскільки він переважно обумовлений природними чинниками, а вплив людської діяльності є значно меншим. Саме цей підхід до експлуатації лісів лежить в основі принципу невиснажливого використання деревини. Водночас, при визначенні готової продукції лісового господарства варто враховувати специфіку лісогосподарського виробництва, розподіл лісів за категоріями, а також головну характеристику готової продукції – її придатність до споживання або реалізації [28].

При вивченні чинних нормативних документів Державного агентства лісових ресурсів України не вдається знайти чітких визначень понять «готова продукція» та «незавершене виробництво».

Ю. Мороз стверджує, що лісопродукція, яка слугує сировиною чи матеріалом для виробничого використання на підприємстві, але ще не задіяна у виробництві й не піддана переробці, являє собою виробничі запаси [29,30].

Отже, деякі автори пропонують вважати узагальнюючим поняттям продукції у лісовому господарстві вилучені з лісу лісові ресурси, що підходять для використання. Ці ресурси можуть бути спрямовані на продаж, переробку або внутрішньогосподарське споживання [31, 32].

Продукція лісогосподарських підприємств відрізняється специфічними особливостями як об'єкт обліку через природний характер виробництва, сезонність робіт і тривалий цикл вирощування лісових ресурсів. Лісова продукція, зокрема деревина, пиломатеріали, лісохімічні вироби та інші продукти, має значну матеріальну цінність, що вимагає точного документування на всіх етапах виробництва: від заготівлі до реалізації. Це передбачає детальний облік витрат, пов'язаних із вирощуванням, доглядом за насадженнями, заготівлею та первинною обробкою лісових ресурсів [33- 35].

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНИХ УМОВ ТА СТАНУ ЛІСОВОГО ФОНДУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Коротка характеристика природних умов

ДП «Малинський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального агролісогосподарського підприємства «Житомироблагроліс» розташований в північно-східній частині Житомирської області на площі 24934,4 га. До складу лісгоспу входить чотири лісництва: Барвінківське, (контора с. Барвінки) площею 6465,1га, Ворсівське, (контора м. Малин) - 5413,8 га, Недашківське, (контора с. Недашки) – 6089,4 га та Привітнянське, (контора с. Привітне) – 6966,1 га [37].

Відповідно до лісорослинного районування України нинішня територія лісгоспу відноситься до зони Полісся, а саме до Центральнополіського лісогосподарського району. Регіон розташування належить до вологої, помірно теплої кліматичної зони.

Щодо клімату, то район розташування лісгоспу характеризується помірно континентальним кліматом з вологим помірно-теплим літом та м'якою з різною кількістю снігу зимою. Опосередковані температури: січня становить $-5,7^{\circ}\text{C}$, липня $+18,9^{\circ}\text{C}$. Абсолютний мінімум зафіксований -35°C , абсолютний максимум $+40^{\circ}\text{C}$. Сума активних температур $2390\text{-}2520^{\circ}\text{C}$. Період року з температурою понад $+10^{\circ}$ становить 158 днів. Опадів випадає 570 мм на рік, найбільша їх частка випадає влітку. Взимку висота снігового покриву може сягати 20- 35 см [37].

Рельєф території лісгоспу за характером являє слабо хвилясту рівнину із наявністю невеликих горбів і невеликих западин. Середня висота над рівнем моря становить 150 м, хоча є території від 130 м до 170 м.

Загалом, кліматичні умови району розташування лісгоспу сприятливі для росту головних деревних порід регіону: сосни, берези, вільхи, осики, дуба, граба, що підтверджується наявністю цих насаджень високих класів бонітету.

2.2. Характеристика лісового фонду

Загальна площа земель лісогосподарського призначення складає 24 934,4 га. Значну частину цієї території займають експлуатаційні ліси, які становлять 84,3 %. На частку захисних лісів припадає 13,3 %, рекреаційно-оздоровчі ліси охоплюють 1,6 %, а ліси природоохоронного, наукового та історико-культурного значення – лише 0,8 % [37] (рис.2.1).

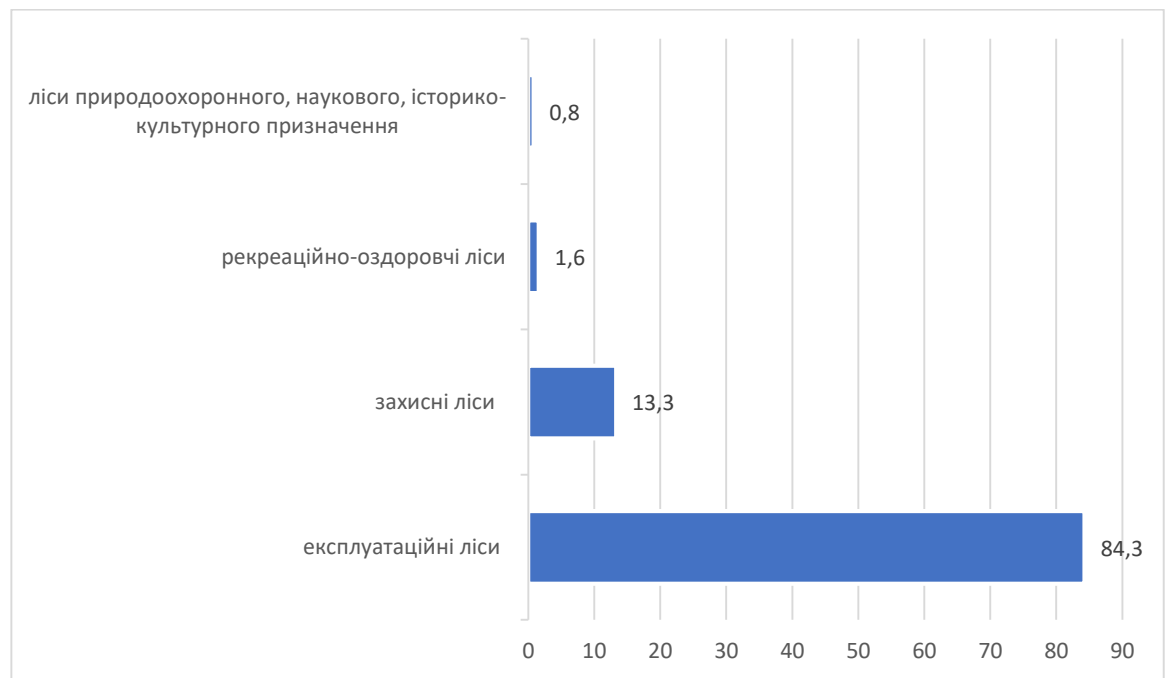

Рис. 2.1. Розподіл земель лісогосподарського призначення за категоріями захисності, %

У складі лісового фонду домінують насадження природного походження, які займають 89% загальної площі. Лісові культури охоплюють територію площею 8619 гектарів, при цьому їх розподіл у структурах різних категорій лісу є нерівномірним (рис.2 2). Найбільша площа їх зосереджена у експлуатаційних лісах – 78% від загальної площі.

Площа вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок зменшилась на 504,1 га або 5%. Основними причинами є вирубування лісу суцільними рубками та створення нових лісових культур та переведення незімкнутих лісових культур в покриті лісовою рослинністю ділянки.

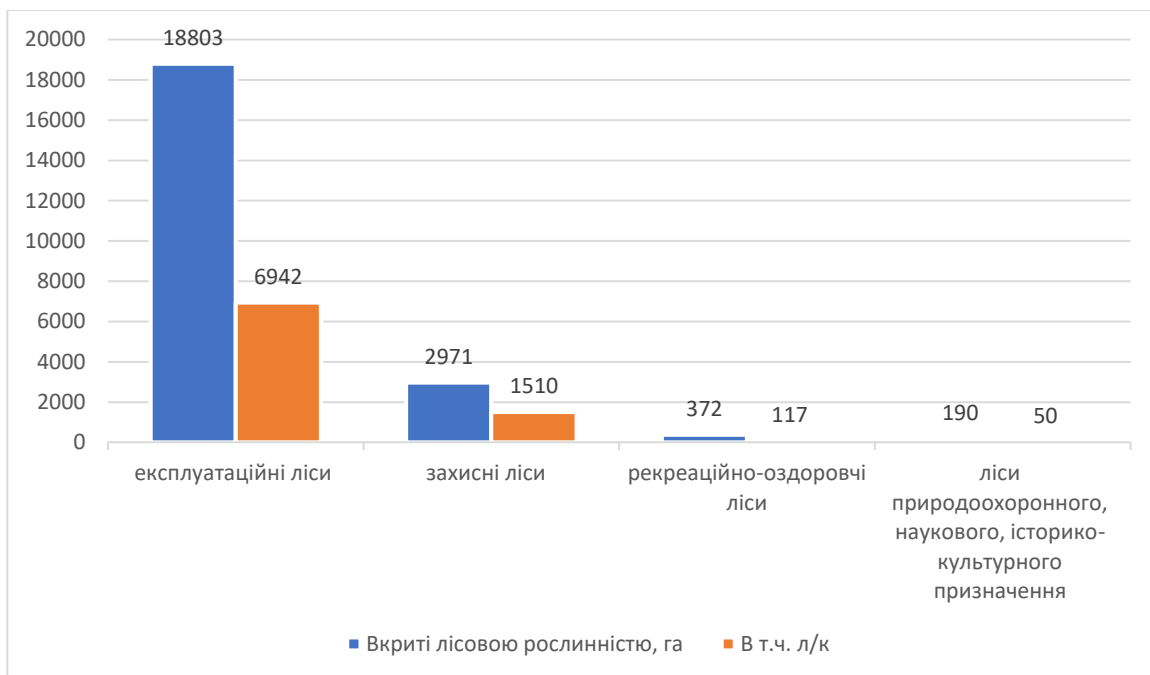

Рис. 2.2. Розподіл площ лісового фонду за походженням, га

Домінуючою деревною породою в лісовому фонді є сосна звичайна, яка зростає на площі 11305,7 га, що становить 48% площ, крім того в лісгоспі сосна зростає в осередках кореневої губки на площі 2886,5 га (11,5% всіх площ), що пов'язано із залісненням лісгоспом земель, які вийшли із сільськогосподарського користування. Також значне поширення мають мяколистяні породи – береза – 3825,5 га (15% площ) та вільха чорна – 3348,8 га (13% площ). Частка інших десяти порід становить 12% лісового фонду.

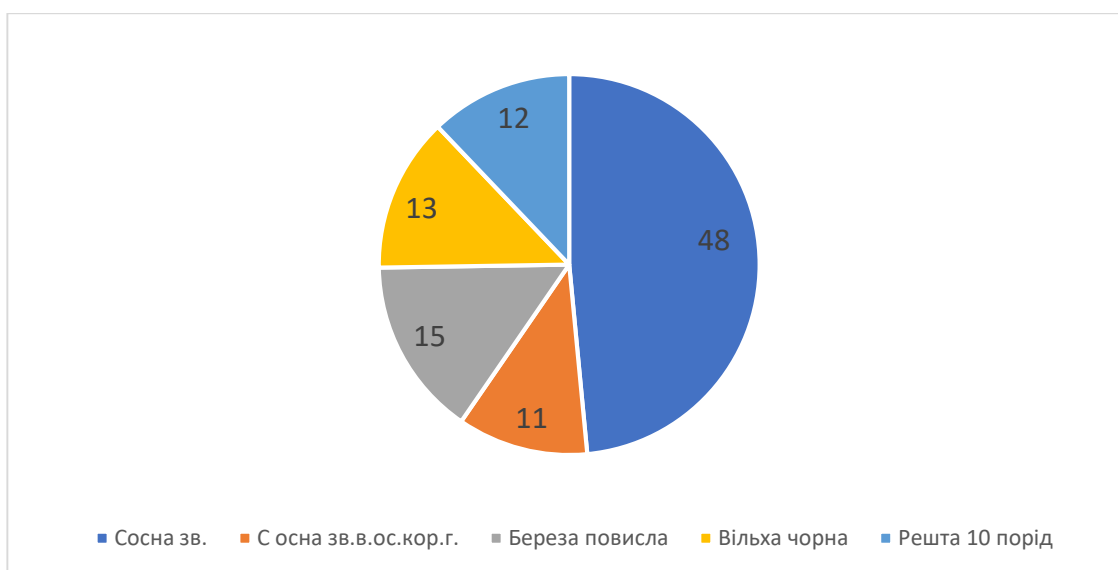

Рис. 2.3. Переважаючі породи в лісовому фонді, %

У лісовому фонді ДП «Малинський лісгосп АПК» виділені трофотопи: бори, субори, сугруди та груди. Найбільшою є частка суборів, яка становить 69%, частка сугрудів становить 21,6 %, борів – 8,2 % і лише 0,1 % становлять груди.

У лісовому фонді виявлені особливо цінні для збереження ліси на площі 3992,6 га, характеристика яких наведена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Площі особливо цінних для збереження лісів [37].

Категорія ОЦЗЛ	Лісництва	Площа, га
1. Лісові території, на яких виявлено осередки біорізноманіття, важливі на глобальному, національному або регіональному рівнях	Ворсівське Недашківське	29,4 160,8
Разом		190,2
2. Лісові території, що забезпечують основні природно-захисні функції в критичних ситуаціях.	Барвінківське Ворсівське Недашківське Привітнянське	1089,7 457,6 334,6 203,9
Разом		2085,8
3. Лісові території, що є визначальними для задоволення основних потреб місцевих громад	Барвінківське Ворсівське Недашківське Привітнянське	519,4 442,6 409,5 345,1
Разом		1716,6
Всього:		3992,6

Лісові насадження задовольняють потребу народного господарства в деревині і продукції побічних лісових користувань, також вони мають важливе природоохоронне і рекреаційне значення.

Загальний експлуатаційний фонд лісгоспу виявлений на площі 1022,4 га із стовбурним запасом 304,32 тис.м3. У структурі лісового фонду лісгоспу впродовж останніх років виділяють три господарства та чотири госпсекції. Аналіз фактичного та запроектованого лісовпорядкуванням виходу ліквідної і

ділової деревини у цих госпсекціях за запасом вказує на ефективну розробку лісосік, яка забезпечує достатній вихід деревини. Загальний вихід ліквіду в усіх госпсекціях, крім соснової, по факту виявився меншим за плановий на 1 – 4 %, по сосновій – він на 100 % виконаний (табл.). Фактичний вихід ділової деревини виявився більшим за плановий в усіх госпсекціях та знаходився в межах від +1 % - у сосновій, до +10 % - у чорновільховій госпсекції [38].

Дочірнім підприємством у 2023 та 2024 роках на РГК заготовлено лісопродукції із 8 видів деревних порід, проте ділову деревину заготовили із 6-ти видів, з яких найбільше із сосни, вільхи та берези.

Відсоток виходу ділової деревини із загального обсягу заготовленої деревини по породах дуже відрізняється. Для порівняння проаналізували відсоток виходу ділової деревини з дерев для кожної групи порід, хоча частка заготівлі деревини дуба звичайного не велика. У 2023 і 2024 роках найбільший вихід має сосна звичайна – 67% та 65% відповідно. Значно менший відсоток виявлений на заготівлі вільхи чорної – 42% та 49% виходу. Ділова деревина берези становить також менше половини заготовленої – 41% та 45%. Найбільша різниця виходу ділової деревини по роках заготівлі характерна для дуба звичайного – 14% та 34%. Значення відсотку виходу ділової деревини на лісозаготівлі зумовлене, зазвичай, об'єктивними причинами, а саме не високою якістю деревостанів, які відведені в рубку. Це стосується м'яколистяних і твердолистяних насаджень підприємства, які потребують науково обгрунтованих лісогосподарських заходів в процесі вирощування [39].

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1. Аналіз діяльності ДП «Малинський лісгосп АПК» по лісовому господарству

Комунальні лісогосподарські підприємства, до яких належить і ДП «Малинський лісгосп АПК», представляють форму управління лісами, що перебувають у комунальній власності територіальних громад. Ця форма організації набула особливого розвитку в контексті реформи децентралізації влади та передачі частини лісових ресурсів у комунальну власність. Комунальні лісогосподарські підприємства мають більшу самостійність у прийнятті управлінських рішень та можуть більш гнучко реагувати на потреби місцевих громад.

Ведення лісового господарства на землях комунальної власності це основний вид діяльності ДП «Малинський лісгосп АПК».

Лісогосподарські підприємства зумовлені специфікою їхньої діяльності, що відрізняє їх від суб'єктів господарювання інших секторів економіки. У процесі дослідження було здійснено аналіз звітної документації щодо виконання виробничої програми згідно форми № 10-ЛГ. Ця форма звітності містить комплексну інформацію про діяльність лісогосподарського підприємства за всіма ключовими напрямками.

Для оцінки ефективності реалізації виробничої програми ДП «Малинський лісгосп АПК» було проведено аналіз та порівняння показників звітності щодо виконання виробничого плану лісогосподарської діяльності за 2023 рік.

Згідно звіту про виконання виробничо-фінансового плану підприємства про ведення лісового господарства за 2023 рік встановлено, що види лісогосподарської діяльності проводились підприємством за двома напрямками – по розділу 1 «Лісове і мисливське господарство» та розділу 4 «Спеціальне використання лісових ресурсів та інші заходи».

Фактичні витрати становили 110615,6 тис. грн при планових 49974,3 тис. грн, фактичні витрати перевищили планові у 2 рази.

На заходи по лісовому і мисливському господарству (розділ 1) при планових показниках витрат у 25490 тис. грн витратили 52630 тис. грн, що становить 206 %. Частка витрат на ці види діяльності становить 47% від загальних за рік.

По розділу 4 «Спеціальне використання лісових ресурсів та інші заходи» витрати становили 57985,2 тис. грн., при планових 24483,6 тис. грн, що у 2 рази більше за заплановані витрати (рис. 3.1).

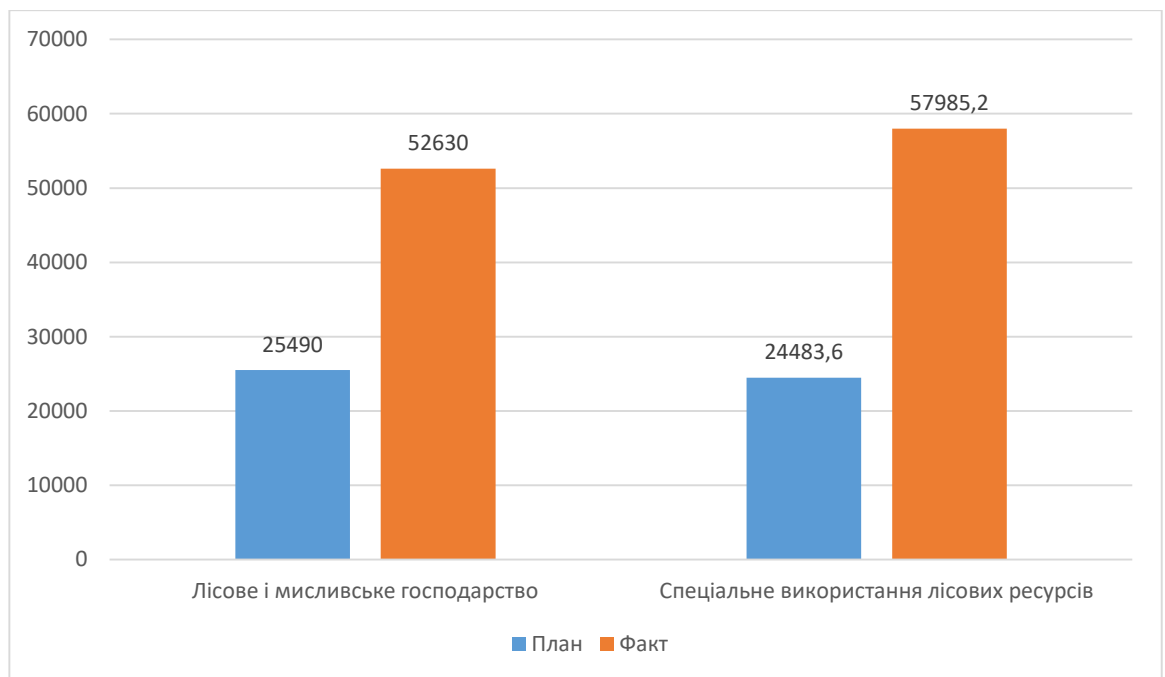

Рис. 3.1. Використання планових витрат у 2023 році, тис. грн.

Аналіз фактичних витрат на проведення рубок формування і оздоровлення лісу (таблиця 3.1) демонструє, що загальна сума витрат на

проведення цих робіт становить 9507,2 тис. грн. Основним асортиментом рубок формування і оздоровлення лісу є рубки догляду та санітарні рубки.

Таблиця 3.1

Аналіз фактичних витрат на проведення РФіОЛ

Назва робіт, заходів	2023 р.
	сума (тис. грн)
Всього по РФіОЛ	9507,2
Освітлення	69,5
Прочищення	45,5
Проріджування	140,9
Прохідні рубки	1072,2
Вибіркові санітарні	6701,2
Суцільні санітарні	1453,5
Інші заходи	24,3

Найбільше коштів у 2023 році спрямували на проведення санітарних рубок, з яких на вибіркові - 6701,2 тис. грн, або 70% коштів від усіх витрачених на РФіОЛ. На суцільні санітарні рубки витрати становлять 15%, а на прохідні – 11%. Сумарно на ці 3 види рубок витрачено 95% коштів на РФіОЛ.

По обсягах цих рубок теж бачимо найбільші площі пройдені вибірковими санітарними рубками. Під санітарні рубки було відведено у 2023 році 652,9 га і фактично пройдено рубками 717 га, заготовлено при цьому 63119 м3 деревини, що більше плану на 15%. Із цих рубок площа вибіркових санітарних становить 673 га із обсягом заготівлі деревини 49209 м3. Це 68% від площі і 68% від обсягів заготовленої деревини на РФіОЛ. Суцільні санітарні проведені на площі 44,3 га із обсягом заготівлі 13910 м3 деревини. Це 4% від площі та 19% від обсягів заготівлі.

Площі, заплановані під рубки освітлення, прочищення, прорідження і прохідні, фактично пройдені рубками. Найбільші площі пройдені прохідними рубками – 104,6 га при цьому заготовлено 7540 м³ деревини. На проріджуванні заготовлено 1209 м³ деревини на площі 56,8 м³. Площа освітлення становить 35 га і прочищення 24,4 га, разом заготовлено 505 м³ деревини (рис. 3.2-3.3).

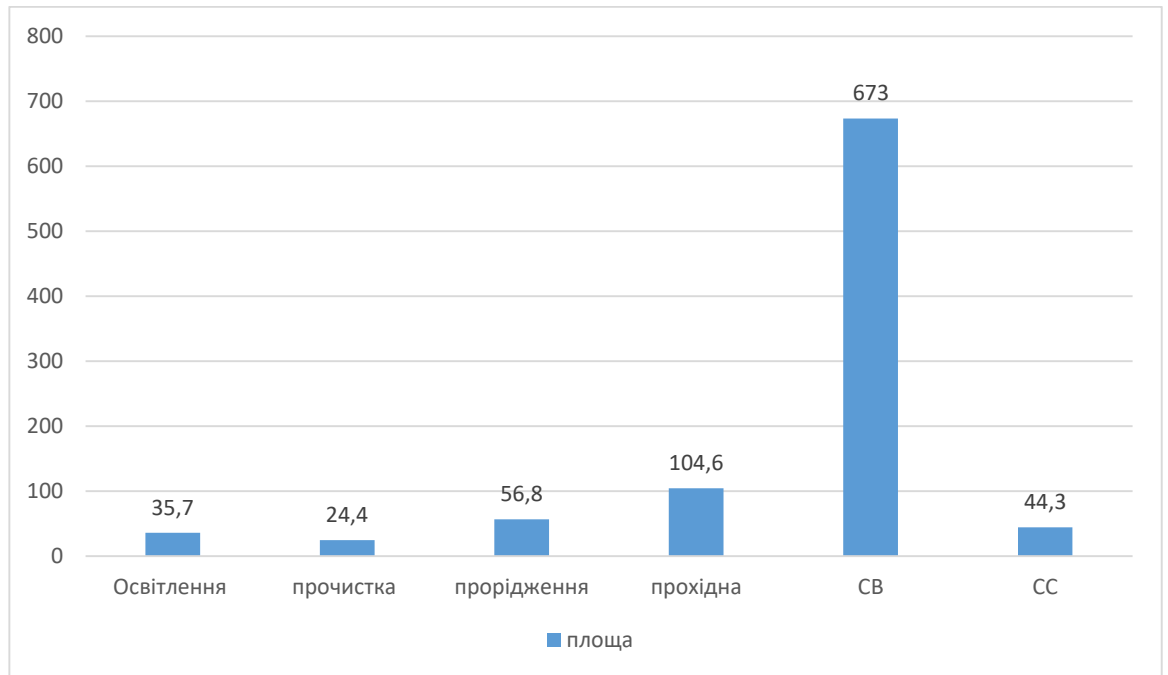

Рис. 3.2. Площі РФіОЛ, га

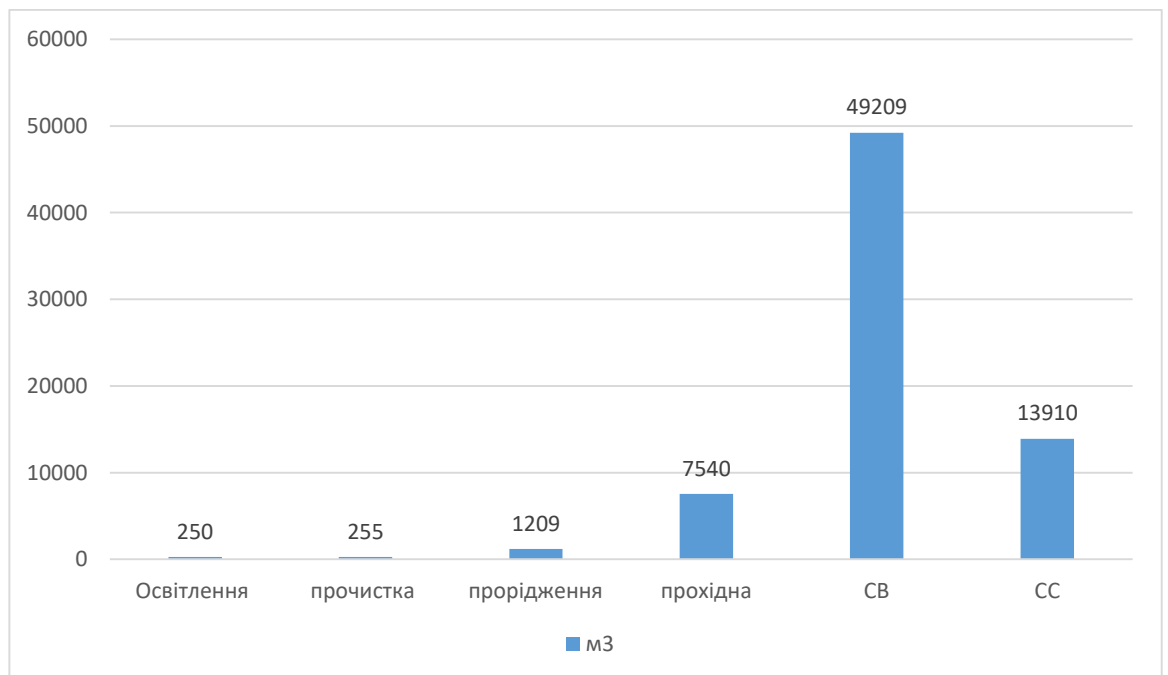

Рис. 3.3. Обсяги заготовленої деревини від РФіОЛ, м³.

Отож, по обсягах та витратах на проведення рубок формування і оздоровлення лісу, встановлено, що найбільша частка як за обсягом рубок, так і за обсягом заготовленої деревини та за обсягом витрат припадає на санітарні рубки – 72% площ, 87% - за обсягом заготовленої деревини та 85% - витрат на їх проведення.

Прорахувавши вартість заготівлі одного знеособленого кубічного метра деревини від різних видів рубок формування і оздоровлення лісу встановили, що вона відрізняється за своїм значенням (табл.3.2).

Заготівля знеособленого 1 м³ деревини під час освітлення й прочищення є найдорожчою в лісгоспі, зі вартістю в межах 278–177 грн. Фактичні показники майже повністю відповідають запланованим розрахункам. Основний асортимент з таких рубок складають хворост і хмиз, які наразі не користуються попитом на сучасному ринку деревинної сировини. Внаслідок цього такі рубки завжди залишаються збитковими для лісгосподарських підприємств.

Таблиця 3.2

Вартість заготівлі знеособленого 1 м³ деревини

Вид рубок	2023 рік	
	планова	фактична
Освітлення	280,8	278,3
Прочищення	175,3	177,2
Проріджування	150,0	116,5
Прохідна рубка	147,0	142,2
Вибіркові санітарні	125,0	136,2
Суцільні санітарні	130,0	108,0

Найменшою виявилась фактична вартість заготівлі на суцільних санітарних рубках – 108,0 грн, на вибіркових санітарних рубках вартість заготівлі вища – 136,2 грн.

При плануванні робіт необхідно завбачливо планувати обсяги освітлень і прочисток та оптимізуються їх площі з метою зменшення витрат коштів.

Обсяги санітарних рубок можуть відрізнятися від запланованих, оскільки визначаються фактичним станом лісових насаджень. Вони здійснюються за умови виявлення ознак ураження деревостанів шкідниками, хворобами або іншими факторами, які створюють загрозу санітарному стану лісу.

Важливою складовою лісогосподарського виробництва є відновлення лісових насаджень. Лісгосп щорічно в повному обсязі виконує планові завдання щодо створення нових насаджень на місці зрубів. У 2023 році штучно створено 170,8 га лісу та проведено сприяння природному поновленню на площі 5,7 га. Це більше ніж планове завдання на 46%.

Серед заходів, які сприяють відновленню лісів, найбільше коштів було спрямовано на догляд за лісовими культурами – 719,6 тис. грн, садіння лісу – 423,4 тис. грн., вирощування посадкового матеріалу (рис.3.4)

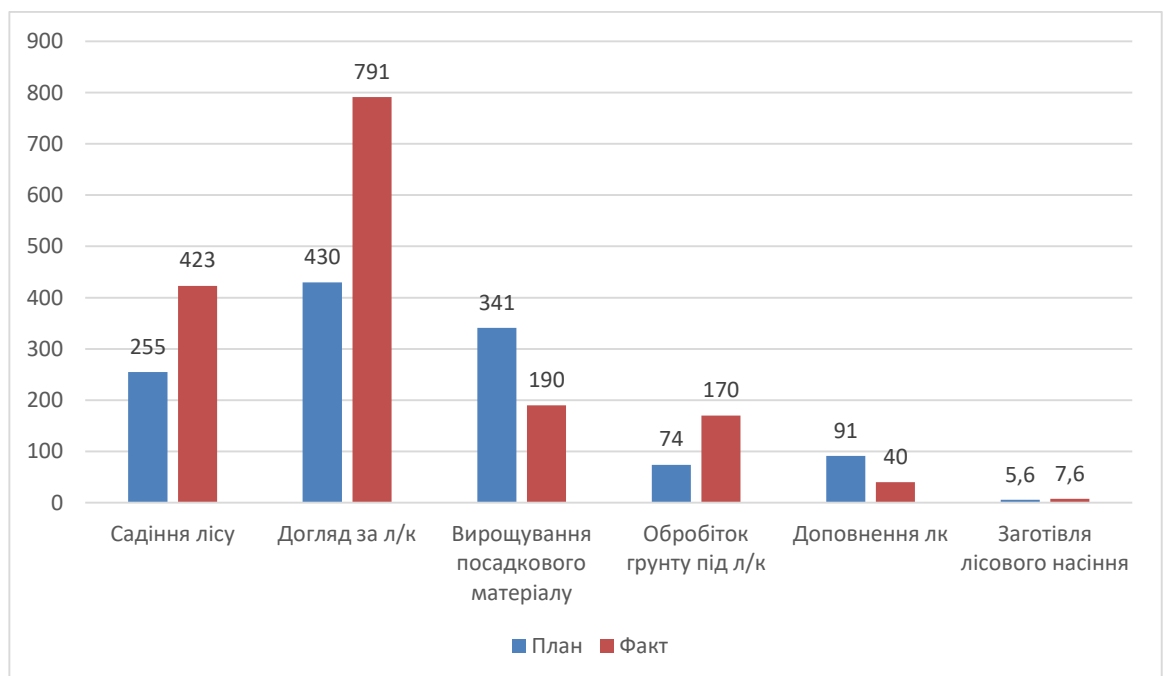

Рис. 3.4. Витрати на відновлення лісів, тис. грн

По основних видах робіт витрати становили більше, ніж було заплановано, так як зросли фактичні обсяги виконаних робіт у порівнянні із плановим завданням. Лише на вирощування посадкового матеріалу зменшились витрати у 2 рази, хоча вирощено сіянців на 12% більше.

Важливою складовою діяльності підприємства є охорона лісу від пожеж. У 2023 році на ці заходи було заплановано 2726,7 тис. грн., а потрачено - 3883,9 тис.грн., що на 42 % більше. Сума витрат становить 3,5% від загальних. Найбільшу частку становлять витрати на утримання лісопожежних станцій – 52% витрат. Також значні витрати (25%) направлені на утримання тимчасових пожежних та на ремонт і утримання об'єктів протипожежного призначення (рис.3.5).

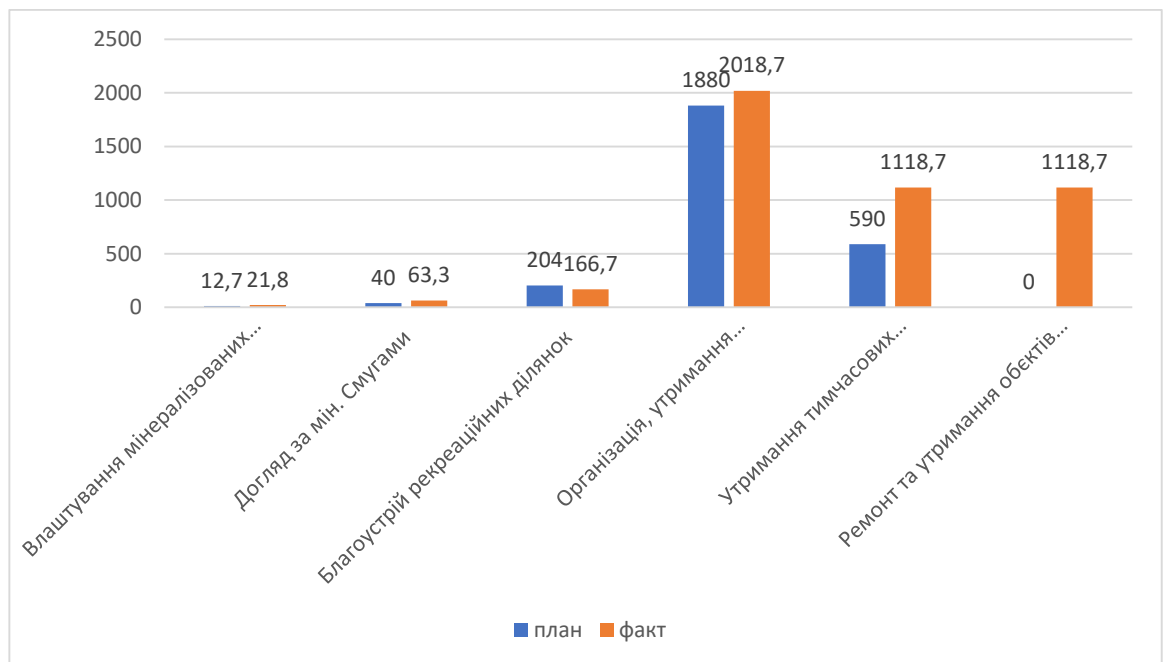

Рис. 3.5. Витрати на охорону лісу від пожеж, тис. грн

Збільшенню витрат сприяла жарка тривала посуха яка могла спровокувати пожежі в лісі. Територія лісгоспу характеризується 2,73 класом пожежної небезпеки, що зумовлено значною часткою соснових насаджень у вкритих лісовою рослинністю лісових ділянках.

Доцільно відмітити, що були збільшені витрати у 2023 році на облаштування та благоустрій рекреаційних ділянок. Ці ділянки є естетично

привабливими для відвідувачів, створюючи комфортні та безпечні умови для відпочинку та облаштовані стендами із інформацією щодо поводження у лісі, особливо в пожежонебезпечний період.

На заходи щодо охорони лісу від шкідників та хвороб підприємством у 2023 році було виділено 90,4 тис. грн а фактично освоєно 157,8 тис. грн. Було збільшено витрати на проведення лісопатологічних обстежень.

Частка загальновиробничих та адміністративних витрат по розділу 1 Лісове і мисливське господарство становить 33% та 26% відповідно.

Аналіз витрат на проведення лісогосподарських заходів у 2023 році свідчить про їхню тенденцію до зростання, що зумовлено підвищенням обсягів і рівня інтенсивності вибіркових санітарних рубок. Значне фінансове навантаження також спричинене проведенням суцільних санітарних рубок та прохідних рубок, які є важливими для підтримки стійкості лісових екосистем.

3.2. Аналіз витрат на спеціальне використання лісових ресурсів та пов'язані з цим заходи

У структурі виробничих витрат найбільшу частку становлять витрати на спеціальне використання лісових ресурсів та інших заходів.

У лісовому фонді ДП «Малинський лісгосп АПК» переважають хвойні деревостани - 64% площ, відповідно й обсяги заготовленої ділової деревини з них найбільші. Частки м'яколистяних дещо менша - 34% і твердолистяних порід найменше – 2% площ. Дочірнім підприємством у 2023 та 2024 роках на РГК заготовлено лісопродукції із 8 видів деревних порід, проте ділову деревину заготовили із 6-ти видів, з яких найбільше із сосни, вільхи та берези [38,40].

Обсяги заготівлі деревини від рубок головного користування у 2023 році фактично становили 35313 м³ проти 30682 м³ планових завдань. Вся заготовлена деревина була стрельована на верхні склади. Загальна сума витрат по цих двох видах робіт становила 11173,3 тис. грн.

Загальний обсяг перевезеної на нижній склад деревини від усіх видів рубок становив 98744 м³ із сумою витрат 25489,5 тис. грн. (табл.3.3).

Таблиця 3.3

**Аналіз фактичних витрат на спеціальне використання лісових
ресурсів та інші заходи**

Назва робіт, заходів	2023 р.
	сума (тис. грн)
Всього по розділу 4	57985,2
Заготівля деревини	9448,5
Трелювання деревини	1724,9
Вивезення деревини на нижній склад	25489,5
Загальновиробничі витрати	9284,6
Адміністративні витрати	7285,2
Витрати на збут	4750,2

Найбільша частка витрат по розділу 4 спрямована на вивезення деревини від усіх видів рубок на нижній склад – 44%, частка витрат на заготівлю деревини від РГК становить 16%.

Вартість заготівлі, трелювання опосередкованого 1м³ деревини від рубок головного користування та перевезення деревини на нижній склад у 2023 році були фактично більшими ніж заплановано. Фактичні витрати на заготівлю опосередкованого одного м³ деревини зросли на 15% від запланованого, трелювання деревини – на 10%, перевезення деревини від усіх видів рубок на нижній склад збільшилось на 50% (табл.3.4).

Загальновиробничі витрати, адміністративні витрати та витрати на збут збільшились у 2-2,5 рази у порівнянні із плановими. Це закономірне явище, адже маємо збільшення в обсягах заготівлі деревини, яка підвищує витрати інших статей, пов'язаних із заготівлею.

Таблиця 3.4.

**Вартість заготівлі, трелювання та перевезення опосередкованого
одного м³ деревини, грн**

Вид робіт	2023 рік	
	планова	фактична
Заготівля деревини	230,0	267,0
Трелювання деревини	44,0	48,8
Перевезення деревини	172,0	258,4

ДП «Малинський лісгосп АПК» відіграє важливу роль у наповненні бюджету країни. За підсумками 2023 року підприємство сплатило до бюджетів усіх рівнів та цільових фондів суму в розмірі 51582,6 тис. грн. Зокрема: до місцевого бюджету – 13253,2 тис. грн (рента за спеціальне використання лісових ресурсів, ПДФО, податок на нерухомість, плата за землю тощо);

- ЄСВ – 10867,9 тис. грн

- до обласного бюджету – 11289 тис. грн;

- до державного бюджету – 16172,5 тис. грн, з них рента за спеціальне використання лісових ресурсів становить 3790,2 тис. грн а також ПДВ та військовий збір;

Середньомісячна зарплата одного штатного працівника за 2023 рік склала 20123,2 грн і виплачується своєчасно.

За 2023 рік чистий прибуток лісгоспу склав 7040,3 тис грн.

Лісгосп повністю забезпечений необхідними основними засобами, кваліфікованими кадрами та ресурсами для ефективного ведення лісового господарства.

ВИСНОВКИ

1. ДП «Малинський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального агролісогосподарського підприємства «Житомироблагроліс» розташований в північно-східній частині Житомирської області на площі 24934,4 га. Основним видом діяльності лісгоспу є ведення лісового господарства на землях комунальної власності.
2. Види лісогосподарської діяльності проводились підприємством за двома напрямками – по розділу 1 «Лісове і мисливське господарство» та розділу 4 «Спеціальне використання лісових ресурсів та інші заходи».
3. У 2023 році фактичні витрати становили 110615,6 тис. грн при планових 49974,3 тис. грн, фактичні витрати перевищили планові у 2 рази.
4. Частка витрат на заходи по лісовому і мисливському господарству (розділ 1) становить 47% від загальних за рік. По розділу 4 «Спеціальне використання лісових ресурсів та інші заходи» витрати становили 57985,2 тис. грн., при планових 24483,6 тис. грн, що у 2 рази більше за заплановані витрати.
5. Основним асортиментом рубок формування і оздоровлення лісу є рубки догляду та санітарні рубки. Найбільше коштів у 2023 році спрямували на проведення санітарних рубок, з яких на вибіркові - 70% коштів від усіх витрачених на РФіОЛ. На суцільні санітарні рубки витрати становлять 15%, а на прохідні – 11%. Сумарно на ці 3 види рубок витрачено 95% коштів на РФіОЛ.
6. По обсягах рубок найбільші площі пройдені вибірковими санітарними рубками – 717 га і заготовлено 63119 м³ деревини. Суцільні санітарні проведені на площі 44,3 га із обсягом заготівлі 13910 м³ деревини. Це 4% від площі та 19% від обсягів заготівлі.
7. Площі, заплановані під рубки освітлення, прочищення, прорідження і прохідні, фактично пройдені рубками.
8. Заготівля знеособленого 1 м³ деревини під час освітлення й прочищення є найдорожчою в лісгоспі, зі вартістю в межах 278–177 грн.

Найменшою виявилась фактична вартість заготівлі на суцільних санітарних рубках – 108,0 грн.

9. Лісгосп щорічно в повному обсязі виконує планові завдання щодо створення нових насаджень на місці зрубів. У 2023 році штучно створено 170,8 га лісу та проведено сприяння природному поновленню на площі 5,7 га. Серед заходів, які сприяють відновленню лісів, найбільше коштів було спрямовано на догляд за лісовими культурами – 719,6 тис. грн та садіння лісу – 423,4 тис. грн.

10. Заходи по охороні лісу від пожеж у 2023 році підприємству обійшлися у 3883,9 тис. грн., що на 42 % більше плану. Сума витрат становить 3,5% від загальних. Найбільшу частку становлять витрати на утримання лісопожежних станцій – 52% витрат.

11. Територія лісгоспу характеризується 2,73 класом пожежної небезпеки, що зумовлено значною часткою соснових насаджень у вкритих лісовою рослинністю лісових ділянках.

12. Обсяги заготівлі деревини від рубок головного користування у 2023 році фактично становили 35313 м³ проти 30682 м³ планових завдань. Вся заготовлена деревина була стрельована на верхні склади. Загальна сума витрат по цих двох видах робіт становила 11173,3 тис. грн або 19%. Найбільша частка витрат по розділу 4 спрямована на вивезення деревини від усіх видів рубок на нижній склад – 44%.

13. Вартість заготівлі, трелювання опосередкованого одного м³ деревини від рубок головного користування та перевезення деревини на нижній склад у 2023 році були фактично більшими ніж заплановано. Фактичні витрати на заготівлю опосередкованого одного м³ деревини зросли на 15% від запланованого, трелювання деревини – на 10%, перевезення деревини від усіх видів рубок на нижній склад збільшилось на 50%.

14. Лісгосп повністю забезпечений необхідними основними засобами, кваліфікованими кадрами та ресурсами для ефективного ведення лісового господарства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голуб О. Реструктуризувати лісовий фонд України. // Економіка України 1998. №11.
2. Дяченко Я.В. Організація управління лісовим комплексом // Економіка України. – 1996. - № 7
3. Рушак М. Ліси України : управління, експлуатація, відтворення. // Економіка України. 1995р. №6.
4. Сухоруков А.І.Економічний механізм реалізації експортного потенціалу України: Стратегічна панорама – К., 2000 - №1- 2.
5. Синякевич І. М., Соловій І. П., Дейнека А. М. Лісове господарство України в ХХІ ст.: сценарії розвитку / Економіка України. – 2007. – № 9. – С. 72–81.
6. Лісова політика: теорія і практика : монографія / І.М. Синякевич, І.П. Соловій, О.В. Врублевська та ін. / за наук. ред. проф. д-ра екон. наук І.М. Синякевича. – Львів : Вид-во "Піраміда",2008. –612 с.
7. Лісовий кодекс України в редакції Закону від 08.02.2006 р. № 3404- IV (Поточна редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.
8. Закон України від 25.06.91 № 1264-ХІІ Редакція від 22.04.2018"Про охорону навколишнього природного середовища" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://sfs.gov.ua/arhiv/podatкова-baza-do-nabrannya-chinnosti-podatkovim-kodeksom/normativno-pravova-baza/zakoni-ukraini/arhiv-zakoniv-ukraini/zakoni-ukraini-za-1991-rik/60472.html>
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів» від 23.05.2007 р. № 761

(Редакція від 19.01.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-п/para0157#o157>

10. Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів. Постанова Кабінету Міністрів України; Правила від 12.05.2007 № 724

11. Санітарні правила в лісах України : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 р. № 555. Дата оновлення: 22.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-95-%D0%BF>

12. Наказ Держкомлісгоспу України «Про затвердження Правил головного користування» від 23.12.2009 р. № 364 <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-10>

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2007 р. № 733 «Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 1364 від 28.12.2011 № 748 від 07.08.2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-п/print1395995879936133>

14. Рушак М. Ліси України : управління, експлуатація, відтворення. // Економіка України. 1995р. №6.

15. Деробот О.І. Інституціоналізація лісового сектору економіки в контексті сталого розвитку України. : ДІА, 2012. – 337 с.

16. Гайда Ю.І. Яцик Р.М. Національні стратегії збереження та сталого використання лісових генетичних ресурсів у європейських країнах: досягнення та перспективи. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.3. С. 9-16.

17. Волинець І.Г. Сучасний стан розвитку підприємств лісового господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/31702/1/48-373-380.pdf>.

18. Карпук А., Шестак М. Інституціональні фактори покращення екологоекономічної ефективності лісокористування. // Журнал «Економіст». 2015. №10. С. 3–7.

19. Вороніна В. Л. Шляхи вдосконалення обліку готової продукції [Електронний ресурс]. 2013.
20. Заокіпна Н. С. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації [Електронний ресурс] // Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. 2013.
21. Сторожук Т. М., Дружинська Н. С. Готова продукція лісгосподарської діяльності, її форми та види. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2020. Вип. 4. С. 197-203.
22. Сторожук Т. М. Облікова політика підприємства. Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2015. 240 с.
23. Врублевська О.В., Яремчук І.М. Дослідження економічної цінності лісових активів Бродівського району. Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. Львів : РВВ НЛТУ України. 2007. Вип. 17.5. – С. 22-29.
24. Замула І. В., Шавурська О.В. Бухгалтерський облік операцій з лісокористування . Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2014. Вип. 2 (43). С. 179–184.
25. Макаренко С. С. Лісове господарство як суб'єкт економіко-суспільного інтересу. Агросвіт. 2018. № 24. С. 73–80.
26. Синякевич І. М. Економіка галузей лісового комплексу: підручник. Львів: Світ, 1996. 184 с.
27. Богач Б.М. Організація виробничого обліку й аналізу собівартості продукції підприємств лісового господарства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Тернопіль, 2008. 21 с.
28. Сторожук Т. М., Дружинська Н. С. Недеревні лісові ресурси. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». 2015. № 10. С. 260–263.

29. Мороз Ю. Облік лісопродукції в бухгалтерії лісогосподарського підприємства. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-shkola-bughalteraselkokhozyastvenoy-otrasli-69-uchet-lesoprodukcii-vbuxgalterii-lesoxozyajstvennogo-predpriyatiya>

30. Мороз Ю.Ю., Цал-Цалко Ю.С., Ейсмонт В.С. та ін. Бухгалтерський облік і аудит в управлінні лісогосподарським підприємством: підручник. Житомир: Рута, 2019. 372 с.

31. Польова, О., Томашук, І. Облік виробництва і реалізації продукції лісівництва. Економіка та суспільство. 2024. № 64.

32. Замула І.В., Танасієва М.М., Шавурська О.В. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит лісових ресурсів і витрат на їх відтворення та використання: монографія. Житомир, 2021. 257 с.

33. Жураковська І.В., Чудовець В.В. Облікове забезпечення діяльності підприємств лісової галузі: стан та перспективи. Облік і фінанси. 2018. № 2 (80). С. 11–15.

34. Ковбаса Т.А. Облікове забезпечення заготівельної діяльності підприємств лісового господарства. Причорноморські еко номічні студії. 2016. Вип. 12 (2). С. 164–168.

35. Озеран В., Чік М. Облік біологічних активів у лісовому господарстві. Економічний аналіз. 2010. Вип. 6. С. 281–284.

36. Олійничук О. І. Особливості лісогосподарського виробництва та підвищення його ефективності // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий збірник / За ред. І. Г. Ткачук. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2009. Вип. V. Т. 2. С. 148–154.

37. Офіційний сайт ДП «Малинський лісгосп АПК»: [ДП "Малинський лісгосп АПК" ЖОКАП "Житомироблагроліс"](#)

38. Лось Д.В., Лось В.О., Кур'ята А.В. Аналіз виходу ліквідної деревини на лісозаготівлях в ДП «Малинський лісгосп АПК». Лісові екосистеми: сучасні проблеми і перспективи досліджень-2025 : матеріали IV

Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Житомир, 31 травня 2025 р.). Житомир: Поліський національний університет, 2025. с. 61.

39. Лось Д.В. Аналіз виходу ділової деревни від рубок головного користування. Ліс, наука, молодь: матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. (26 листопада 2025 р.). Житомир: Поліський національний університет, 2025. С.138.

40. Лось Д.В., Лось В.О. Заготівля деревини в порядку рубок головного користування. Мисливське господарство: Традиції. Досвід. Нові горизонти: матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції (м. Житомир, 19 вересня 2025 р.). Житомир, 2025. с. 94.